

PATRIS CORDE

**APOŠTOLSKÝ LIST SVATÉHO OTCE FRANTIŠKA
U PŘÍLEŽITOSTI 150. VÝROČÍ
VYHLÁŠENÍ SV. JOSEFA ZA PATRONA VŠEOBECNÉ CÍRKVE**
(Foto: socha sv. Josefa před areálem rodinné firmy Navláčil v Tlumačově)

PATRIS CORDE – SRDCEM OTCE: tak Josef miloval Ježíše, nazývaného ve všech čtyřech evangeliích »synem Josefovým«¹.

Dva evangelisté, Matouš a Lukáš, kteří ho zmiňují, o něm nemluví mnoho, ale přece jen dost na to, aby bylo možné pochopit, jakým typem otce byl a jaké poslání mu svěřila Prozřetelnost.

Víme, že byl prostým tesařem (*Mk 13,55*), snoubencem Marie (srov. *Mt 1,18*; *Lk 1,27*); »mužem spravedlivým« (*Mt 1,19*), stále připraveným plnit Boží vůli, projevenou v jeho Zákonu (srov. *Lk 2,22.27.39*) a prostřednictvím čtyř snů (*Mt 1,20*; *2,13.19.22*). Po dlouhé a úmorné cestě z Nazareta do Betléma, viděl zrození Mesiáše ve stáji, protože jinde »pro ně nebylo místa« (*Lk 2,7*). Byl svědkem klanění pastýřů (srov. *Lk 2,8-20*) a Mágů (srov. *Mt 2,1-12*), kteří zastupovali lid Izraele a pohanské národy.

Měl odvahu ujmout se zákonného otcovství Ježíše, jemuž dal jméno zjevené andělem: »Ty mu dáš jméno Ježíš; on totiž spasí svůj lid od hříchů« (*Mt 1,21*). Jak známo, dát někomu nebo něčemu jméno znamenalo u dávných národů stát se jejich vlastníkem, jak to učinil Adam ve vyprávění Geneze (srov. *Gn 2,19-20*).

Poutníci před chrámem na místě domu Svaté Rodiny v Nazaretě.
Peregrinatio ad Fontes Salutis, Izrael, 27. února 2013.

V chrámu, čtyřicet dní po narození, Josef spolu s matkou obětoval Dítě Pánu a s údivem vyslechl proroctví, které Simeon pronesl o Ježíšovi a Marii (srov. *Lk 2,22-35*). Aby ochránil Ježíše před Herodem, pobýval jako cizinec v Egyptě (srov. *Mt 2,13-18*). Po návratu do vlasti žil ve skrytu maličké a neznámé obce Nazaret v Galileji - odkud, jak se říkalo, »nepovstane žádný prorok« a »nemůže vzejít nic dobrého« (srov. *Jan 7,52*; *1,46*) – daleko od Betléma, svého rodného města, i od Jeruzaléma, kde stál chrám. Když, právě během pouti do Jeruzaléma, ztratili dvanáctiletého Ježíše, on i Maria jej s úzkostí hledali a našli ho v chrámu, jak rozmlouval se znalci Zákona (srov. *Lk 2,41-50*).

Po Marii, Matce Boží, žádný světec nezaujímá v papežském magisteriu takový prostor jako Josef, její manžel. Moji předchůdci prohloubili poselství, soustředěné v těch několika zmínkách, jež

¹ (*Lk 4,22*; *Jan 6,42*; srov. *Mt 13,55*; *Mk 6,3*)

podávají evangelia, aby více zdůraznili jeho ústřední roli v dějinách spásy: blahoslavený Pius IX. jej prohlásil „Patronem katolické církve“², ctihodný Pius XII. jej představil jako „Patrona pracujících“³ a svatý Jan Pavel II. jako „Ochránce Vykupitele“⁴. Lid jej vzývá jako „patrona šťastné smrti“⁵.

Proto, u příležitosti 150. výročí jeho vyhlášení za *Patrona katolické církve* bl. Piem IX., 8. prosince 1870, bych chtěl - jak říká Ježíš - že "ústa mluví to, čím srdce přetéká (srov. Mt 12,34) se s vámi podělit o několik osobních zamyšlení nad touto mimořádnou postavou, tak blízkou lidské situaci každého z nás. Tato touha rostla během těchto měsíců pandemie, kdy uprostřed krize, jež nás postihuje, můžeme zakoušet, že „naše životy jsou sprádány a podpírány běžnými lidmi - obvykle opomíjenými - kteří se neobjevují na titulních stranách novin a časopisů, ani na velkých přehlídkách nejnovějších *show*, ale nepochybně dnes píší rozhodující události našich dějin: lékaři, zdravotníci a zdravotnice, zaměstnanci supermarketů, uklízečky, pečovatelky, dopravci, pořádkové síly, dobrovolníci, kněží, řeholnice a tolik a tolik dalších, kteří pochopili, že nikdo se nezachrání sám. [...] Kolik jen lidí denně prokazuje trpělivost a dodává naději, když se snaží nerozsévat paniku, nýbrž spoluodpovědnost. Kolik otců, matek, dědečků a babiček, učitelů ukazuje našim dětem nepatrnými všedními gesty, jak čelit a překonat krizi uzpůsobením zvyklostí, pozvednutím zraku a podnětem k modlitbě. Kolik lidí se modlí, obětuje a prosí za dobro všech“⁶. Ve svatém Josefovi, muži procházejícím bez povšimnutí, muži každodenní, diskrétní a skryté přítomnosti, mohou všichni najít přímluvce, oporu a vůdce v těžkých chvílích. Svatý Josef nám připomíná, že všichni, kdo jsou zdánlivě skrytí či v „druhé linii“, mají nesrovnatelně výsostné postavení v dějinách spásy. Jim všem patří slovo uznání a vděčnosti.

1. Milovaný otec

Velikost svatého Josefa spočívá v tom, že byl Mariiným manželem a Ježíšovým otcem. A jako takový „se dal do služby celého spásného záměru“, jak říká sv. Jan Zlatoústý⁷.

Svatý Pavel VI. podotýká, že jeho otcovství se konkrétně vyjádřilo tím, že „učinil ze svého života službu, oběť tajemství vtělení a s vykupitelským posláním, které je s ním spjato; že použil zákonné autority nad svatou rodinou, která mu náležela, aby ji učinil naprostým darem sebe sama, svého života, své práce; aby obrátil své lidské povolání k rodinné lásce v nadlidskou oběť sebe sama, svého srdce a všech schopností, v lásku danou do služeb Mesiáše, vyrůstajícímu v jeho domě“⁸.

Pro tuto svou roli v dějinách spásy je sv. Josef otcem, jehož křesťanský lid vždycky miloval, což dokazuje skutečnost, že je mu na celém světě zasvěceno mnoho kostelů; že

² S. Rituum Congreg., *Quemadmodum Deus* (8 dicembre 1870): ASS 6 (1870-71), 194.

³ Cfr promluva k ACLI u příležitosti slavnosti svatého Josefa Dělníka (1. května 1955): AAS 47 (1955), 406.

⁴ Apoštolská exhortace. *Redemptoris custos* (15. srpna 1989): AAS 82 (1990), 5-34.

⁵ *Katechismus katolické církve*, 1014.

⁶ *Meditace v čase pandemie* (27. března 2020): *L'Osservatore Romano*, 29. března 2020, str. 10.

⁷ *In Matth. Hom.*, V, 3: PG 57, 58.

⁸ *Homílie* (19. března 1966): *Insegnamenti di Paolo VI*, IV (1966), 110.

četné řeholní instituty, bratrstva a církevní uskupení jsou inspirovány jeho spiritualitou a nosí jeho jméno; a že k jeho počtě se po staletí konají různé pobožnosti. Mnoho svatých bylo jeho vroucími ctiteli, mezi nimi sv. Terezie z Avily, která si jej zvolila za svého přímluvce a prostředníka, jemuž se často svěřovala a od něj všechny milosti, o které ho prosila, dostávala; a povzbuzena vlastní zkušeností vybízela k úctě k němu druhé.⁹

V každé modlitební knížce je nějaká modlitba ke sv. Josefovi. Zvláštní invokace se k němu obrací každou středu, a zvláště pak po celý měsíc březen, který je mu tradičně zasvěcen.¹⁰

Důvěra lidu ve sv. Josefa je shrnuta ve výrazu: „*Ite ad Ioseph*, který je odkazem na dobu hladu v Egyptě, kdy lidé žádali po faraónovi chléb a on jim odpověděl: »Jděte k Josefovi; udělejte, co vám řekne« (Gn 41,55). Jednalo se o Josefa, Jakubova syna, kterého bratři ze žárlivosti prodali (srov. Gn 37,11-28) a který - podle biblického vyprávění - se stal správcem Egypta (srov. Gn 41,41-44).

Jako potomek Davidův (srov. Mt 1,16-20), z jehož rodu se měl narodit Ježíš, podle příslibu daného Davidovi prorokem Nátanaem (srov. 2 Sam 7), a jako manžel Marie z Nazareta, je svatý Josef pojítkem, spojujícím Starý a Nový zákon.

2. Něžný otec

Josef viděl Ježíše den co den prospívat »v moudrosti, věku a milosti u Boha i u lidí« (Lk 2,52). Stejně, jak Pán činil s Izraelem, také on jej »učil chodit, bral jej za ruku: byl pro něj jako otec, který pozvedá dítě ke své tváři, sklání se k němu, aby mu dal najíst« (Oz 11,3-4).

Ježíš spatřoval v Josefovi Boží něhu: »jako se smilovává otec nad syny, tak se smilovává Hospodin nad těmi, kdo se ho bojí« (Žl 103,13).

Josef jistě slyšel v synagoze během modlitby žalmů, že Bůh Izraele je Bohem něhy¹¹, že je dobrý ke všem a »soucít má se všemi svými tvory« (Žl 145,9).

Dějiny spásy se naplňují „v naději, proti vši naději“ (srov. Řím 4,18) a skrze naše slabosti. Příliš často si myslíme, že Bůh staví pouze na tom, co je v nás dobré a vítězné, zatímco značná většina Jeho plánů se uskutečňuje skrze naše slabosti a nehledě na ně. Pavel říká: »Abych se pro vznešenost těch zjevení nepyšnil, byl mi dán do těla osten, posel

---

⁹ *Vlastní životopis*, 6, 6-8.

¹⁰ Přes čtyřicet let se denně po ránu modlím ke sv. Josefovi modlitbu, vzatou z jedné modlitební knížky, vydané v 19. století ženskou řeholní kongregací Ježíše a Marie a vyjadřující zbožnost, důvěru i jakousi provokaci ke sv. Josefovi: „Vznešený patriarcho, svatý Josefe, který můžeš učinit to, co je nemožné, pospěš mi na pomoc ve chvílích neklidu a těžkostí. Přijmi pod svou ochranu obtížné a svízelné situace, které ti svěřuji, aby došly šťastného konce. Můj milovaný otče, v tebe skládám celou svoji důvěru. Ať mi neříkají, že jsem tě vzýval nadarmo, a poněvadž s Ježíšem a Marií můžeš všechno, ukaž mi, že tvoje dobrota je tak velká jako tvoje moc. Amen.“

¹¹ Srov. Dt 4,31; Žl 69,17; 78,38; 86,5; 111,4; 116,5; Jer 31,20.

to satanův, aby mě bil do tváře. To proto, aby se mě nezmocňovala pýcha. Kvůli tomu jsem třikrát prosil Pána, aby mě toho zbavil. Ale on mi řekl: „Stačí ti moje milost, protože síla se tím zřejměji projeví ve slabosti“« (2 Kor 12,7-9).

Pokud je perspektiva ekonomie spásy taková, musíme se naučit přijímat svoji slabost s hlubokým jemnocitem.¹²

Zlý nás vede k tomu, že svoji křehkost posuzujeme negativně, zatímco Duch ji s něhou vynáší na světlo. Něha je tím nejlepším způsobem, jak se dotýkat toho, co je v nás křehké. Ukazování prstem a soud, který vynášíme nad druhými, jsou velmi často znamením naší neschopnosti vnitřně přijmout naši vlastní slabost, naši vlastní křehkost. Pouze něha nás uchrání od působení Žalobce (srov. Zj 12,10). Proto je důležité setkat se s Božím milosrdenstvím, zvláště ve svátosti smíření, a tak udělat zkušenost pravdy a něhy. I Zlý nám paradoxně může povědět pravdu, ale činí-li tak, potom proto, aby nás odsoudil. Víme však, že Pravda, která je od Boha, nás neodsuzuje, ale přijímá, objímá, podpírá a odpouští nám. Pravda se nám vždy ukazuje jako milosrdný Otec z podobenství (Lk 15,11-32): vychází nám vstříc, vrací nám důstojnost, znovu nás staví na nohy, strojí pro nás hostinu, s odůvodněním: »tento můj syn byl mrtev, a zase žije, byl ztracen, a je zas nalezen« (v. 24).

Také Josefovou úzkostí prostupuje Boží vůle, jeho dějiny, jeho plán. Josef nás takto učí, že mít víru v Boha znamená také věřit, že Bůh může jednat i skrze naše obavy, naše křehkosti, naši slabost. A učí nás, že uprostřed bouří života, se nemusíme bát přenechat Bohu kormidlo naší bárky. Někdy bychom chtěli mít pod kontrolou všechno, ale On má vždy větší rozhled.

3. Poslušný otec

Podobně, jak to Bůh učinil s Marií, když jí zjevil svůj plán spásy, stejně zjevil své záměry i Josefovi; a učinil tak prostřednictvím snů, které v Bibli, jakož i u všech dávných národů byly považovány za jeden z prostředků, jimiž Bůh dává poznat svou vůli.¹³

Josefa velice trápí nepochopitelné Mariino těhotenství: nechce ji »vydat

„Josefe, synu Davidův, neboj se vzít k sobě svou manželku Marii“.

Freska v klenbě presbytáře chrámu sv. Josefa v Nazaretě.

Peregrinatio ad Fontes Salutis, 27. února 2013.

¹² Srov. *Evangelii gaudium*, 88, 288.

¹³ Srov. *Gen* 20,3; 28,12; 31,11.24; 40,8; 41,1-32; *Nm* 12,6; *1 Sam* 3,3-10; *Dn* 2; 4; *Job* 33,15.

veřejné pohaně¹⁴ a rozhodne se »tajně se s ní rozejít« (Mt 1,19). V prvním snu mu anděl pomáhá jeho těžké dilema vyřešit: »Neboj se k sobě vzít svou manželku Marii. Vždyť dítě, které počala, je z Ducha svatého. Porodí syna a dáš mu jméno Ježíš; on totiž spasí svůj lid od jeho hříchů« (Mt 1,20-21). Jeho odpověď byla okamžitá: »Když se probudil ze spánku, udělal, jak mu anděl Páně přikázal« (Mt 1,24). Poslušností překonal své drama a zachránil Marii.

Ve druhém snu anděl Josefovi přikazuje: »Vstaň, vezmi dítě i jeho matku, uteč do Egypta a zůstaň tam, dokud ti neřeknu. Herodes totiž bude po dítěti pátrat, aby ho zahubil« (Mt 2,13). Josef neváhal a poslechl, aniž by si kladl otázky stran těžkostí, kterým jde vstříc: »Vstal, vzal v noci dítě i jeho matku, odebral se do Egypta a byl tam až do Herodovy smrti« (Mt 2,14-15).

V Egyptě Josef s důvěrou a trpělivostí čekal na andělem slíbenou pobídku k návratu do své země. Jakmile jej božský posel ve třetím snu informoval, že zemřeli ti, kteří usilovali dítěti o život, a vybídl jej, aby vstal, vzal dítě i jeho matku a vrátil se do izraelské země (srov. Mt 2,19-20), znovu bez váhání poslechně: »Vstal, vzal dítě i jeho matku a odebral se od izraelské země« (Mt 2,21).

Potom se s nimi vydal na zpáteční cestu, šel do Nazareta a poslouchal je (Lk 2,51). Poutníci v chrámu nad domem sv. Josefa, kde žila Svatá Rodina. Na hlavním oltáři je nápis „Catholici Moraviae 1926 Č.S.R.“. Oltář byl zbudován z darů Spolku poutníků diecézí moravských do Svaté země a byl posvěcen 12. srpna 1928 košickým biskupem Jozefem Čárskym při IV. moravské pouti.

V kázání zmínil: „Když sem přijdou cizinci z celého světa a uvidí tento hlavní oltář a na něm odznak našeho státu a nápis ‚Catholici Moraviae‘, uvidí, že v našem státě jsou srdce, která Krista opravdu milují, za něho se obětují, že existují občané, jejichž znakem není rudá hvězda Moskvy, ale kříž...“. Peregrinatio ad Fontes Salutis, 27. února 2013, Nazaret, Izrael.

¹⁴ V takových případech bylo nařízeno i ukamenování (srov. Dt 22,20-21).

Avšak během zpáteční cesty, »když se doslechl, že je v Judsku místo svého otce Heroda králem Archelaus, bál se tam jít a podle pokynu ve snu se odebral na území galilejské. Šel tedy a usadil se v městě, které se jmenuje Nazaret« (Mt 2,22-23).

Evangelista Lukáš pak říká, že Josef podstoupil dlouhou a obtížnou cestu z Nazareta do Betléma, podle nařízení císaře Augusta, které se týkalo sčítání lidu, aby se nechal zapsat ve svém rodném městě. A právě za těchto okolností se narodil Ježíš (srov. 2,1-7) a byl zapsán do seznamu impéria, jako všechny ostatní děti.

Zvláště svatý Lukáš se snaží ukázat, že, Ježíšovi rodiče zachovávali všechny předpisy Zákona: obřad Ježíšovy obřízky, Mariina očišťování po porodu a obětování prvorozeného Bohu (srov. Lk 2,21-24).¹⁵

V každé okolnosti svého života dokázal Josef vyslovit svoje „*fiat* – staň se“, jako Maria při Zvěstování a Ježíš v Getsemanech.

Josef jako hlava rodiny učil Ježíše být podřízen rodičům (srov. Lk 2,51) podle Božího přikázání (srov. Ex 20,12).

Ve skrytu Nazareta, v Josefově škole se Ježíš naučil plnit Otcovu vůli. Tato vůle se mu stala každodenním pokrmem (srov. Jan 4,34). I v nejtěžší chvíli svého života, kterou prožíval v Getsemanech, dal raději přednost vůli Otce a nikoli své vlastní¹⁶ a »stal se poslušným až k smrti [...] a to k smrti na kříži« (Flp 2,8). Proto autor listu Židům vyvozuje, že Ježíš »se naučil svým utrpením poslušnosti« (Žid 5,8).

Ze všech těchto událostí vyplývá, že Josef "byl Bohem povolán, aby vykonáváním svého otcovství přímo sloužil Ježíšově osobě a poslání: právě tímto způsobem spolupracuje v plnosti časů na velkém tajemství vykoupení a je vpravdě "služebníkem spásy".¹⁷

4. Otec v přijímání

Josef přijímá Marii aniž by stanovoval předběžné podmínky. Důvěřuje andělovým slovům: „Ušlechtilost jeho srdce mu dává podrobit lásce všechno, co se naučil ze Zákona; a dnes, v tomto světě, kdy je zjevné psychologické, verbální i fyzické násilí páchané na ženě, se Josef představuje jako postava uctivého, delikátního muže, který, ač nemá všechny informace, rozhoduje se pro dobré jméno, důstojnost a život Marie. A ve své pochybnosti o tom, jak nejlépe si počínat, mu Bůh osvícením jeho úsudku pomohl volit“.¹⁸

¹⁵ Srov. Lv 12,1-8; Ex 13,2.

¹⁶ Srov. Mt 26,39; Mk 14,36; Lk 22,42.

¹⁷ Sv. Jan Pavel II., Apošt. exhortace *Redemptoris custos*, (15. srpna 1989), 8: AAS 82 (1990), 14.

¹⁸ *Homilie při beatifikační mši svaté*, Villavicencio – Kolumbie (8. září 2017): AAS 109 (2017), 1061.

Tolikrát dochází v našem životě k událostem, jejichž význam nechápeme. Naše první reakce je často zklamání a vzpoura. Josef nechává svoje úsudky stranou, aby dal prostor tomu, co se děje, a jakkoli se to jeho očím jeví tajemné, přijímá to, zhostí se za to odpovědnosti a smíruje se s vlastními dějinami. Pokud se nesmíříme s našimi dějinami, nedokážeme ani udělat následující krok, protože zůstáváme stále v zajetí svých očekávání a následných zklamání.

Duchovní život, který nám Josef ukazuje, není cestou, která *vysvětluje*, nýbrž cestou, která *přijímá*. Pouze vycházející z tohoto přijetí, z tohoto smíření, je možné také vytušit významnější dějiny, hlubší smysl. Jakoby to připomínalo slova Joba, jenž na výzvu manželky, aby se vzbouřil s ohledem na všechno to zlo, které ho potkalo: »Přijímáme-li od Boha dobro, proč bychom neměli přijímat zlo?« (*Job 2,10*).

Josef není mužem, který pasivně rezignuje. Jemu je vlastní odvážné a pevné nasazení. Přijetí je způsob, díky němuž se v našem životě projevuje dar síly, kterého se nám dostává od Ducha svatého. Jedině Pán nám může dát sílu přijímat život takový, jaký je, a dávat prostor i oné protichůdné, nečekané, neuspokojivé stránce existence.

Ježíšův příchod mezi nás je darem Otce, aby se každý smířil s vlastními dějinami, i když je do důsledku nechápe.

Jako Bůh řekl našemu Světcí: »Josefe, synu Davidův, neboj se« (*Mt 1,20*), zdá se opakuje i nám: „Nebojte se!“ Je třeba odložit rozhořčení i zklamání a, bez jakékoli světské útrpnosti, ale silou plnou naděje - dát prostor tomu, co jsme nevybrali, ale co přesto existuje. Takovýto způsob přijetí života nás uvádí do skrytého významu. Život každého z nás se může zázračně obrodit, najdeme-li odvahu jej žít podle toho, co nám ukazuje evangelium. A nezáleží na tom, zda se všechno zvrtilo špatně a některé věci jsou už nyní nevratné. Bůh může dát vypučet květům i mezi skalami. A i když nám naše srdce něco vyčítá, Bůh »je větší než naše srdce a zná všechno« (*1 Jan 3,20*).

Opět se vrací křesťanský realismus, který nezhazuje nic z toho, co existuje. Realita, ve svojí tajemné nezvratnosti a složitosti, je nositelkou smyslu existence s jejími světly i stíny. Proto apoštol Pavel praví: »Víme, že těm, kteří milují Boha, všechno napomáhá k dobrému« (*Řím 8,28*). A svatý Augustin dodává: „i to, co se nazývají zlem (*etiam illud quod malum dicitur*)“¹⁹. V této celistvé perspektivě dává víra smysl každé události, ať radostné či smutné.

Jsme tedy daleci toho, myslet si, že věřit znamená nacházet snadná útěšná řešení. Víra, které nás učí Kristus, je naopak ta, kterou vidíme u svatého Josefa, jenž nehledal zkratky, ale "s otevřenýma očima" čelí tomu, co jej potkává a osobně za to přijímá odpovědnost.

Josefovo přijímání nás vyzývá, abychom přijímali druhé, bez výjimky, takové, jakými jsou, a měli náklonnost k slabým, protože Bůh si volí to, co je slabé (*srov. 1 Kor 1,27*), je

---

¹⁹ *Enchiridion de fide, spe et caritate*, 3,11: PL 40, 236.

»otec sirotků, ochránce vdov« a přikazuje milovat cizince.²⁰ Představuji si, že z Josefových postojů si Ježíš vzal podnět k podobenství o marnotratném synu a milosrdném otci (srov. *Lk 15,11-32*).

5. Tvořivě odvážný otec

Jestliže první etapou každého skutečného niterného uzdravení je přijetí vlastních dějin, tedy dát prostor v nás samotných i tomu, co jsme si ve svém životě nezvolili, je však třeba dodat další důležitou vlastnost: tvůrčí odvalu. Ta se vynořuje především tehdy, kdy se setkáme s těžkostmi. Tváří v tvář nějaké těžkosti je totiž možné se zastavit a vyklidit pole, anebo se nějakým způsobem přičinit. Někdy jsou to právě těžkosti, jež z každého z nás vytáhnou zdroje, o kterých jsem ani netušili, že je máme.

Mnohokrát nás při četbě evangelií o Ježíšově dětství napadá otázka, proč Bůh nezasáhl nějak přímo a jasně. Bůh však zasahuje skrze události a lidi. Josef je člověkem, jehož prostřednictvím se Bůh stará o počátky dějin vykoupění. On je opravdovým „zázrakem“, kterým Bůh zachraňuje Dítě a jeho matku. Nebe zasahuje tím, že se svěřuje tvůrčí odvaze onoho muže, který když přišel do Betléma a nenašel útulek, kde by Maria mohla porodit, připraví a upraví stáj, aby se pokud možno stala přívětivým místem pro Božího Syna, který přichází na svět (srov. *Lk 2,6-7*). Před hrozícím nebezpečím ze strany Heroda, který chce Dítě zabít, Josef je opět ve snu varován, aby Dítě bránil, a uprostřed noci organizuje útěk do Egypta (srov. *Mt 2,13-14*).

Při povrchní četbě těchto vyprávění máme vždycky dojem, že svět je vydán napospas silným a mocným, avšak „dobrá zpráva“ evangelia spočívá v tom, že ukazuje, jak navzdory zpupnosti a násilí pozemských panovníků, Bůh vždycky nalézá způsob, jak uskutečnit svůj plán spásy. Také náš život někdy vypadá, že je vydán kvůli mocným, ale evangelium nám říká, že to, na čem záleží, dokáže Bůh vždycky zachránit, pod podmínkou, že používáme stejnou tvůrčí odvalu jako nazaretský tesař, který dokáže proměnit problém v příležitost, když vždy dává přednost důvěře v Prozřetelnost.

Pokud se někdy zdá, že nám Bůh nepomáhá, neznamená to, že nás opustil, nýbrž, že důvěřuje nám, tomu, co můžeme navrhnout, vynalézt, najít.

Je to stejná tvůrčí odvaha, kterou prokázali přátelé ochrnutého muže, když jej dopravili před Ježíše tím, že jej spustili na lehátko otvorem ve stropě (srov. *Lk 5,17-26*). Těžkost jejich smělost a zarputilost nezastavila. Byli přesvědčeni, že tohoto nemocného může Ježíš uzdravit, a »když ho pro zástup lidí neměli kudy pronést, vystoupili na střechu, a otvorem ve stropě ho s lehátkem spustili doprostřed před samého Ježíše. Když viděl jejich víru, řekl: „Človče, odpouštěj se ti hříchy!“« (v.19-20). Ježíš poznává tvůrčí víru, s níž se k oni muži snaží k Němu dopravit svého nemocného přítele.

²⁰ Srov. *Dt 10,19; Ex 22,20-22; Lk 10,29-37*.

Evangelium nepodává informace o tom, jak dlouho Maria a Josef s Dítětem zůstali v Egyptě. Zajisté však museli jít, najít bydlení a práci. Netřeba velké představivosti, aby se v tomto ohledu překlenulo mlčení evangelia. Svatá Rodina musela čelit konkrétním problémům jako všechny ostatní rodiny, jako mnozí naši bratři migranti, kteří i dnes riskují život, donuceni neštěstím a hladem. V tomto smyslu jsem přesvědčen, že svatý Josef je opravdu zvláštním patronem všech, kdo musejí opustit svou zemi kvůli válkám, nenávisti, pronásledování a bídě.

Na konci každé události, jejíž protagonistou je Josef, evangelium podotýká, že vstal, vzal s sebou Dítě a jeho matku, a učinil, co mu Bůh přikázal (srov. *Mt* 1,24; 2,14.21). Ježíš a Maria, jeho Matka, jsou skutečně nejcennějším pokladem naší víry.²¹

V plánu spásy nelze oddělovat Syna od Matky, od Té, která se „ubírala cestou víry a věrně udržovala své spojení se Synem až ke kříži“.²²

Vždycky se musíme ptát, zda všemi svými silami hájíme Ježíše a Marii, kteří jsou tajemně svěřeni naší zodpovědnosti, naší péči, naší ochraně. Syn Všemohoucího přichází na svět přijetím stavu velké slabosti. Potřebuje Josefa, aby jej bránil, chránil, o něj pečoval, aby ho vychovával. Bůh se svěřuje tomuto muži, stejně jako Marii, která v Josefovi nachází toho, kdo jí chce nejenom zachránit život, ale neustále bude pečovat o ni i o Dítě.

Freska v klenbě presbytáře chrámu sv. Josefa v Nazaretě.

V tomto smyslu svatý Josef nemůže nebýt Ochráncem církve, protože církev je prodloužením Kristova Těla v dějinách a současně mateřství církve je nastíněno mateřstvím Mariiným.²³ Josef tím, že ochraňuje církev, nadále chrání *Dítě a Jeho matku*, a také my tím, že milujeme církev nepřestáváme milovat *Dítě a jeho matku*.

Toto Dítě je Tím, kdo řekne: »Cokoli jste udělali pro jednoho z těchto mých nejposlednějších bratří, pro mne jste udělali« (*Mt* 25,40). Tak každý potřebný, každý chudý, každý trpící, každý umírající, každý cizinec, každý vězněný, každý nemocný je „Dítětem“, které Josef stále chrání. Proto je svatý Josef vzýván jako ochránce ubohých,

²¹ Srov. S. Rituum Congreg., *Quemadmodum Deus* (8. prosince 1870): *ASS* 6 (1870-71), 193; Pii IX, *Inclytum Patriarcham* (7. července 1871): *l.c.*, 324-327.

²² Conc. Ecum. Vat. II, Dogmatická konstituce. *Lumen gentium*, 58.

²³ Srov. *Katechismus katolické Církve*, 963-970.

potřebných, vyděděných, zarmoucených, chudých, umírajících. A proto církev nemůže nemilovat především ty poslední, protože jim dal přednost Ježíš a osobně se s nimi ztotožnil. Od Josefa se musíme učit stejné péči a odpovědnosti: milovat Dítě a jeho matku, milovat Svátosti a dobročinnost; milovat církev a chudé. Každá z těchto skutečností je vždy *Dítě a jeho matka*.

6. Pracující otec

Charakteristickým aspektem svatého Josefa, zdůrazňovaným již od dob první sociální encykliky Lva XIII., *Rerum novarum*, je jeho vztah k práci. Svatý Josef byl tesař, který poctivě pracoval, aby zajistil živobytí svojí rodině. Od něho se Ježíš naučil hodnotě, důstojnosti i radosti z toho, co znamená jíst chléb, které je plodem vlastní práce.

V této naší době, kdy se práce znovu zjevně stává naléhavou sociální otázkou a nezaměstnanost tu a tam dosahuje impozantní úrovně, a to i v zemích, kde se po desetiletí žilo v jistém blahobytu, je nezbytné si znovu uvědomit a pochopit význam práce, jež dává důstojnost a jejímž příkladným patronem je svatý Josef.

Práce se stává účastí na samotném díle spásy, příležitostí k uspíšení příchodu Království, rozvoje vlastních možností a kvalit tím, že jsou dány do služeb společnosti a pospolitosti; práce se stává příležitostí realizace nejen pro nás samotné, nýbrž především pro onu původní buňku společnosti, kterou je rodina. Rodina, v níž by se nedostávalo práce, je více vystavena těžkostem, napětím, rozkolům a dokonce zoufalému a zoufajícímu pokušení rozpadu. Jak mluvit o lidské důstojnosti, aniž bychom usilovali o to, aby všichni a každý měli možnost důstojné obživy?

SVATÝ JOSEF - "REDEMPTORIS CUSTOS" - OCHRÁNCE VYKUPITELE,
bdí od nynějška včel nad rodinnou stavební firmou Navláčil.
Žehnání sochy sv. Josefa u vstupu do areálu firmy v Tlumačově, 18.6.2016.

Člověk, který pracuje, ať už je jeho úkolem cokoli, spolupracuje se samotným Bohem, stává se tak trochu stvořitelem světa, který nás obklopuje. Krize naší doby, která je krizí ekonomickou, sociální, kulturní a duchovní, může být pro všechny výzvou ke znovuobjevení hodnoty, důležitosti a nezbytnosti práce, aby byl položen základ nové „normality“, z níž není nikdo vyloučen. Práce svatého Josefa nám připomíná, že sám Bůh, který se stal člověkem, se neštil pracovat. Ztráta práce, která v posledních časech postihuje tolik bratří a sester v důsledku pandemie Covid-19, musí být odkazem k přehodnocení našich priorit. Úpěnlivě prosme svatého Josefa dělníka, abychom našli cesty, které nás zaváží říkat: žádný mladý, žádný člověk, žádná rodina bez práce!

Otec ve stínu

Polský spisovatel Jan Dobraczyński ve své knize *Stín otce*²⁴ vypráví formou románu život svatého Josefa. Působivým obrazem stínu vystihuje postavu sv. Josefa, který je ve vztahu k Ježíši pozemským stínem nebeského Otce: chrání jej, opatruje a nikdy se od Něj nevzdaluje, aby šel svou cestou. Pomysleme na to, co připomíná Mojžíš Izraeli: »V poušti jsi viděl, jak tě Hospodin, tvůj Bůh nesl, jako muž nosí svého syna, po celou cestu« (*Dt* 1,31). Tak Josef vykonával otcovství po celý svůj život.²⁵

Otci se nerodí, otcem se stává. A nelze se jím stát pouze přivedením dítěte na svět, nýbrž přijetím zodpovědné péče o ně. Pokaždé, když někdo přijme odpovědnost za život někoho druhého, v jistém smyslu tak vůči němu vykonává otcovství.

Ve společnosti naší doby se nezřídka zdá, že děti jsou sirotci bez otce. Také dnešní církve potřebuje otce. Je stále aktuální napomenutí svatého Pavla Korint'anům: »I kdybyste měli na tisíce vychovatelů v křesťanské víře, otců nemáte mnoho« (*1 Kor* 4,15); a každý kněz či biskup by měl jako apoštol dodat: »Já jsem se stal vaším otcem v Kristu Ježíši« (*ibid.*). A Galat'anům říká: »Moje děti, znovu vás bolestně rodím, dokud nenabudete podoby Kristovy« (*Gal* 4,19).

Být otcem znamená dát synovi zkušenost života, reality. Nikoli jej zadržovat a vězňit, nikoli jej vlastnit, nýbrž uschopnit k rozhodnutím, svobodě a východiskům. Snad proto vedle názvu otec, tradice Josefovi dala i onen „nejčistší“. Není to pouze afektivní přívlastek, nýbrž syntéza postoje, který vyjadřuje opak vlastnění. Cudnost (čistota) je svoboda od vlastnění ve všech oblastech života. Jedině cudná (čistá) láska je opravdu láskou. Láska, která chce vlastnit, je nakonec vždy nebezpečnou, uvěžňuje, dusí a činí nešťastnými. Sám Bůh miluje člověka čistou láskou, nechává jej svobodně se mýlit i stavět se proti Němu. Logika lásky je vždy logikou svobody, a Josef dovedl milovat mimořádně svobodně. Nikdy sebe sama nestavěl do středu. Uměl opustit střed a činit středem svého života Marii a Ježíše.

²⁴ V originále: *Cień Ojca*, Warszawa 1977.

²⁵ Srov. Sv. Jan Pavel II, Apošt. exh. *Redemptoris custos*, 7-8: *AAS* 82 (1990), 12-16.

Josefovo štěstí nespočívá v logice sebeobětování, nýbrž sebedarování. V tomto člověku nikdy není znát frustrace, nýbrž jenom důvěra. Jeho přetrvávající mlčení neobsahuje stíznosti, nýbrž konkrétní projevy důvěry. Svět potřebuje otce, odmítá pány, odmítá toho, kdo chce vlastněním druhého vyplnit svoji vnitřní prázdnotu, odmítá ty, kdo směšují autoritu s autoritářstvím, službu se servilitou, konfrontaci s útiskem, dobročinnost s vyživováním, sílu s ničením. Každé pravé povolání se rodí ze sebedarování, kterým je zralost prosté oběti. Tento typ zralosti se žádá také v kněžství a v zasvěceném životě. Tam kde povolání k manželství, celibátu či panenství nedosáhne zralosti sebedarování a zastaví se u pouhé logiky oběti, namísto toho, aby se stalo znamením krásy a radosti z lásky, hrozí, že bude výrazem neštěstí, smutku a frustrace.

Otcovství, které nepodlehne pokušení žít životem dětí, otevírá vždycky netušené prostory. Každé dítě v sobě vždycky nosí tajemství, neznámo, které se vyjeví jen za pomoci otce, jenž respektuje jeho svobodu. Otce, který si je vědom, že svoji výchovatelskou činnost dovršuje a svoje otcovství plně žije jen když se stal „neužitečným“, když vidí, že syn je samostatný a sám kráčí po cestách života; když se zaujme situací Josefa, který vždycky věděl, že ono Dítě nebylo jeho, ale bylo mu prostě svěřeno do péče. To je v podstatě to, co dává na srozuměnou Ježíš, když říká: »Nikomu na zemi nedávejte jméno „otec“, jenom jeden je váš Otec, a ten je v nebesích« (Mt 23,9).

Pokaždé, když jsme v situaci, kdy vykonáváme otcovství, musíme si vždycky připomínat, že nikdy nejde o výkon vlastnictví, nýbrž o „znamení“, odkazující k vyššímu otcovství. V jistém smyslu jsme všichni vždycky v Josefově situaci, jsme stínem jediného Otce, který je na nebesích, který »dává vycházet svému slunci pro zlé i dobré a sesílá déšť spravedlivým i nespravedlivým« (Mt 5,45); a stínem, který sleduje Syna.

* * *

»Vstaň, vezmi dítě i jeho matku« (Mt 2,13), říká Bůh svatému Josefovi.

Účelem tohoto apoštolského listu je rozhojnit lásku k tomuto velkému Světcí, abychom byli pohnuti vroucně se obracet k jeho přímlově a napodobování jeho ctností a jeho nadšení.

Specifickým posláním Světců totiž není jen poskytování zázraků a milostí, nýbrž přímlova za nás před Bohem, jako to činili Abrahám²⁶ a Mojžíš²⁷, jak to činí Ježíš »jediný prostředník« (1 Tim 2,5), který je u Boha Otce náš »přímlovce« (1 Jan 2,1), »stále živý, aby se za nás přimlouval« (Žid 7,25; srov. Řím 8,34).

---

²⁶ Srov. Gen 18,23-32.

²⁷ Srov. Ex 17,8-13; 32,30-35.

Svatí pomáhají všem věřícím „ke svatosti a k úsilí o dokonalost ve svém stavu“.²⁸ Jejich život je konkrétní důkaz, že je možné žít evangelium.

Ježíš řekl: »Učte se ode mne, neboť jsem tichý a pokorný srdcem« (Mt 11,29), a oni jsou také příkladem života hodného následování. Svatý Pavel doslova vybízel: »Buďte takoví, jaký jsem já!« (1 Kor 4,16).²⁹ Svatý Josef to říká svým výmluvným mlčením.

Tváří v tvář tolika světcům a světicím se svatý Augustin táže: „Mohli jiní, mohly jiné, proč bys nemohl ty, Augustine?“ A tak dospěl k definitivnímu obrácení, když zvolal: „Pozdě jsem si tě zamiloval, krásno tak dávná a tak nová.“³⁰

Nezbývá než úpěnlivě prosit svatého Josefa o milost milostí: o svoje obrácení.

K němu se obraťme naší modlitbou:

*Buď pozdraven,
ochránce Vykupitele,
a manželi Panny Marie.
Tobě svěřil Bůh svého Syna,
v tebe složila svou důvěru Maria;
s tebou se Kristus stal člověkem.*

*Svatý Josefe,
uкаž se otcem i nám,
ved' nás na cestě života.
Vypros nám milost,
milosrdenství a odvahu,
a chraň nás všeho zla.
Amen.*

Řím, u sv. Jana na Lateránu, 8. prosince 2020,
slavnost Neposkvrněného Početí Panny Marie,
roku 2020, osmého mého pontifikátu.

Franciscus

²⁸ Conc. Ecum. Vat. II, Dogm. konst. *Lumen gentium*, 42.

²⁹ Srov. 1 Kor 11,1; Fil 3,17; 1 Ts 1,6.

³⁰ *Vyznání*, 8, 11, 27: PL 32, 761; 10, 27, 38: PL 32, 795.

DAR PLNOMOCNÝCH ODPUSTKŮ ROKU SV. JOSEFA 2020 - 8. prosinec - 2021

“Dar zvláštních odpustků” spojených s Rokem sv. Josefa oznamuje dekret Apoštolské penitenciárie. Dar plnomocných odpustků lze získat za obvyklých podmínek, mezi které patří svátostná zpověď, svaté přijímání a modlitba na úmysl Svatého otce. Věřící musejí odmítnout veškerou zálibu v hříchu a zúčastnit se akcí spojených s Rokem sv. Josefa při příležitostech určených Apoštolskou penitenciárií.

Dekret připomíná, že sv. Josef byl mužem modlitby, který také dnes všechny zve k prohloubení vztahu s Otcem, dovolujícím rozpoznat Jeho vůli v životě. **Plnomocné odpustky může získat ten, kdo se nejméně na 30 minut zastaví v rozjímání nad modlitbou Otče náš nebo se zúčastní duchovních cvičení či jednodenního soustředění zahrnujícího meditaci nad postavou Mariina snoubence.**

Sv. Josef byl spravedlivým mužem střežícím hluboké tajemství svého srdce. Pomáhá objevovat hodnotu ticha a poctivosti v plnění každodenních povinností. **Také ti, kdo během tohoto roku po jeho příkladu vykonají skutek tělesného či duchovního milosrdenství, mohou získat plnomocné odpustky.**

Nejdůležitějším rysem Josefova povolání byl úkol střežit Svatou rodinu z Nazareta. Aby všechny křesťanské rodiny pocítily pozvání vytvářet atmosféru jednoty, lásky a modlitby, **je dar plnomocných odpustků rozšířen také na rodiny nebo snoubence, kteří se společně modlí růženec.**

Papež Pius XII. zavedl 1. května 1955 svátek sv. Josefa Dělníka s poukazem na důstojnost práce a s úmyslem inspirovat sociální život a zákony, založené na rovném rozdělení práv a povinností. **Plnomocné odpustky budou moci získat také ti, kdo svěří svou každodenní práci sv. Josefovi.**

Sv. Josef je rovněž patronem lidí v nebezpečných situacích, trpících, donucených k útěku a osamocených. Apoštolská penitenciárie oznamuje **možnost získat plnomocné odpustky také pro ty, kdo se pomodlí litanie ke sv. Josefu nebo jakoukoli jinou modlitbu ke sv. Josefu, podle vlastní liturgické tradice, na úmysl pronásledované církve a za posilu pro křesťany vystavené různým formám útlaku.** Jako zvláště vhodné příležitosti získání plnomocných odpustků se zmiňují svátky ke cti sv. Josefa, tedy 19. března a 1. května, ale také svátek Svaté rodiny, Neděle sv. Josefa podle byzantské tradice, 19. den každého měsíce a každá středa, která je v latinské církvi tradičně zasvěcená sv. Josefu.

V současném kontextu sanitárního ohrožení je dar plnomocných odpustků rozšířen zejména **na staré lidi, nemocné, umírající a ty, kteří nemohou vycházet z domova.** Podmínkou v těchto případech je **odmítnutí záliby v hříchu, úmysl dostát všem stanoveným podmínkám, jakmile to situace dovolí, a modlitba ke cti sv. Josefa spojená s obětí vlastního utrpení.**

